

Існує група чинників, які негативно впливають на успішність діяльності підприємства, зокрема міжнародна ситуація, політична ситуація в країні, в даному регіоні та інфляція.

Згідно методу PIMS (Profit Impact of Market Strategy), опрацьованого General Electric та вдосконаленого Business Harvard School успішність підприємства залежить від 37 факторів, серед яких стратегічними вважають наступні:

- інтенсивність інвестування;
- продуктивність;
- ринкова позиція;
- зростання виробництва;
- якість продуктів і послуг;
- продуктові (товарні) інновації;
- вертикальна інтеграція;
- зростання видатків;
- додаткове інвестування [2].

З огляду на значимість для конкретного підприємства та властивості факторів успішної діяльності, вони повинні підлягати постійному моніторингу.

Література

1. Game changers: Five opportunities for US growth and renewal. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.mckinsey.com/insights/americas/us_game_changers?cid=game_changers-emea-alt-mgi-mck-oth-1307

2. Thompson, J. L. (1993). Strategic Management: Awareness and Change, 2nd edition. London: Chapman & Hall. 1993

Стаття надійшла до редакції 27.04.2016

УДК 635.07:334 (477.83)

Шульський А. М., к. е. н., асистент ©

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Львів, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА ФЕРМЕРСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ

Проведено дослідження реалізації продукції рослинництва фермерськими господарствами Львівської області протягом 2005–2014 рр. Виявлено основні тенденції розвитку процесів реалізації рослинницької продукції. При цьому акцентовано увагу на виробництво і збут фермерами основних видів продукції рослинного походження з концентрацією уваги на основні показники ефективності виробництва аграрної продукції досліджуваної галузі. Так, зокрема, в таблиці 1 наведені обсяги реалізації продукції окремих видів сільськогосподарських культур львівськими фермерами; показники таблиці 2 відображають обсяги виробництва продукції окремих рослинницьких галузей та рівень їх товарності у фермерських господарствах; дані таблиці 3 вказують на: собівартість виробництва і цю основних видів продукції рослинництва, їх середню ціну реалізації, а також прибуток у розрахунку на 1 ц та, як наслідок, рівень рентабельності ведення фермерами рослинництва взагалі і виробництва окремих видів продукції галузі зокрема. Все це в комплексі дозволило узагальнити результативність ведення галузі рослинництва у фермерських господарствах Львівщини.

Ключові слова: реалізація, продукція рослинництва, фермерські господарства, тенденції розвитку, ефективність виробництва.

УДК 635.07:334 (477.83)

Шульський А. Н., к. э. н., ассистент*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С. З. Гжицкого, Львов, Украина***РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОДУКЦИИ РАСТЕНИЕВОДСТВА ФЕРМЕРСКИМИ ХОЗЯЙСТВАМИ**

Проведено дослідження реалізації продукції растениеводства фермерськими господарствами Львівської області в течение 2005–2014 гг. Виявлені основні тенденції розвитку процесів реалізації растениеводчеської продукції. При цьому акцентовано увагу на виробництво і продаж фермерами основних видів продукції рослинного походження з концентрацією уваги на основні показники ефективності виробництва аграрної продукції досліджуваної галузі. Так, в частности, в таблиці 1 наведені обсяги реалізації продукції окремих видів сільськогосподарських культур львівськими фермерами; показники таблиці 2 відображають обсяги виробництва продукції окремих растениеводчеських галузей і рівень їх товарності в фермерських господарствах; дані таблиці 3 вказують на: себестоїмість виробництва і основних видів продукції растениеводства, їх середню ціну реалізації, а також прибуток в розрахунок на 1 ц і, як наслідок, рівень рентабельності ведення фермерами растениеводства взагалі і виробництва окремих видів продукції галузі в частности. Все це в комплексі дозволило обобщити результативність ведення галузі растениеводства в фермерських господарствах Львівщини.

Ключевые слова: *реалізація, продукція растениеводства, фермерське господарство, тенденції розвитку, ефективність виробництва.*

UDC 635.07:334 (477.83)

Shulsky A. N., assistant*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S. Z. Gzhytskyi, Lviv, Ukraine***IMPLEMENTATION CROP PRODUCTION FARMS**

The paper studied the implementation of crop production farms Lviv region during the 2005–2014 biennium. As a result of research revealed the main trends in the implementation processes of crop production. This attention is focused on the production and sales of major products farmers herbal concentrating on key performance indicators studied agricultural production sector. In particular, in table 1 Hover sales volumes of certain types of crops farmers Lviv; indicators table 2 shows the amount of production of some crop sectors and their level of marketability on farms; table 3 data indicate: production cost 1c main types of crop production, their average selling price and earnings per 1 kg, and as a result, the profitability of doing crop farmers in general and the production of certain products sector in particular. This allowed the complex to summarize performance driving crop farms in Lviv.

Key words: *sales, crop production, farms, trends, production efficiency.*

Постановка проблеми. Розвиток будь-яких форм господарювання характеризується цілою системою різноманітних показників, важливими серед яких є реалізація продукції, яка вироблена цією чи іншою господарською структурою. Саме за показниками реалізації можна визначити показники ефективності функціонування суб'єкта господарювання, що є надто важливим аспектом у процесах здійснення підприємницької діяльності. Саме через ці обставин у даній публікації виникла об'єктивна потреба у постановці і розв'язанні актуальної проблеми – дослідження процесів реалізації продукції рослинництва львівськими фермерами і на основі цього узагальнення показників ефективності здійснення цих процесів при веденні фермерської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток фермерської форми господарювання досліджувався багатьма вченими – аграрниками, серед яких виділимо, таких як: Л. В. Гнатишин, В. П. Горьовий, М. В. Калінчик, В. М. Лебідь, К. О. Лисенко, Т. Ковалеко, В. В. Липчук, О. М. Кордоба, М. Г. Шульський та інші. У працях названих вчених основна увага сконцентрована у більшій мірі на загальні аспекти розвитку фермерства і в меншій – на галузеві проблеми функціонування фермерських господарств. Одночасно зауважимо, що фермери забезпечують виробництво аграрної продукції саме через налагодження технологічних і організаційних процесів в конкретних галузях – рослинництві та тваринництві. З іншого боку, ефективність діяльності проявляється насамперед, як згадано раніше, через результати реалізації продукції цих галузей. Як ці процеси відбуваються в одній із провідних галузей сільського господарства – рослинництві передбачено дослідити у цій публікації на основі використання матеріалів діяльності фермерських господарств Львівщини.

Мета статті полягає у дослідженні результатів реалізації продукції рослинництва фермерськими господарствами Львівщини та на основі цього запропонувати заходи щодо узагальнення показників результативності ведення рослинницької галузі.

Виклад основного матеріалу. Фермерські господарства Львівщини, як і фермерські господарства інших регіонів України, реалізують ті обсяги продукції рослинництва, які виробляють. Фактично це є традиційна продукція аграрного виробництва, яка одержується у процесах вирощування основних сільськогосподарських культур. Це, зокрема, продукція зернових та зернобобових культур, цукрові буряки, картопля, овочі та інші види продукції. Щодо реалізації продукції рослинництва фермерськими господарствами Львівщини, то їхні обсяги продажу за окремими її видами представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Обсяги реалізації продукції окремих видів продукції рослинництва фермерськими господарствами Львівщини, тис. ц.

Види продукції окремих сільськогосподарських культур	2005 р.	2010 р.	2012 р.	2014 р.	2014 р. у % до	
					2005 р.	2010 р.
Зернові та зернобобові – всього	387,0	491,5	728,4	619,4	160,1	126,0
у тому числі:						
пшениця	263,0	336,0	421,1	373,8	142,1	111,2
кукурудза та зерно	61,3	73,9	138,9	99,2	161,8	134,2
інші зернові та зернобобові культури	95,0	81,6	144,0	137,7	144,9	163,8
Цукрові буряки	250,8	578,9	475,8	173,0	69,0	29,9
Картопля	х	37,0	61,0	96,8	х	261,6
Овочі	х	53,1	55,0	60,9	х	114,7

Примітка: * тут і надалі використано матеріали статистичного збірника [9].

Наведені обсяги реалізації окремих видів продукції рослинництва львівськими фермерами показують, що у цій галузі намітилися в основному позитивні тенденції зростання об'ємів реалізації, за винятком продажу цукрових буряків, обсяги реалізації яких зменшилися у 2014 р. в порівнянні з 2005 р. на 31,0 %, а з 2010 р. – на 70,1%. Найбільш зросли обсяги продажу продукції серед наведених сільськогосподарських культур – картоплі (у 2014 р. збільшився її продаж порівняно з 2010 р. на 161,6 %), а серед зернових культур – продукція зернобобових та інших зернових культур. Цей показник тут зріс за досліджуваний період на 63,8 %.

При аналізі наведеної інформації в таблиці 1, цілком закономірно виникає питання, а чи використано фермерами всі наявні потенційні можливості щодо збільшення обсягів продажу продукції досліджуваних сільськогосподарських культур? Відповіді на це питання можна дати, використовуючи цілий комплекс показників економічного характеру. Враховуючи, що дана публікація має сторінкове обмеження, ми використовуємо, на наше переконання, найбільш важливий показник, а саме: рівень

товарності окремих видів продукції рослинництва, що наведені у таблиці 1. У цьому показнику відображається поєднання двох важливих показників, а саме: виробництва продукції та її реалізація. В таблиці 2 представлено обсяги виробництва продукції окремих сільськогосподарських культур та рівень їх товарності у фермерських господарствах.

Наведені дані виробництва основних видів продукції рослинництва відображають тенденцію до збільшення обсягів їхньої продукції за винятком цукрових буряків, виробництво яких у 2014 р. порівняно з 2005 р. зменшилося на 16,7 %, а з 2010 р. – 51,3 %.

Щодо рівня товарності, то тут спостерігається строкатість показників протягом досліджуваного періоду. Такий стан обумовлений впливом цілого комплексу різноманітних чинників як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Проте однією із основних причин є те, що фермерам важко віднайти надійних споживачів виробленої ними продукції. Проблема ця не тільки фермерська, але й інших аграрних виробників. Самотужки розв'язати ці проблеми окремими суб'єктами господарювання досить важко. Тут повинні бути задіяні державні органи влади і на комплексній основі підходити до вирішення назрілих завдань.

Таблиця 2

Обсяги виробництва продукції окремих сільськогосподарських культур та їхній рівень товарності у фермерських господарствах Львівщини

Види продукції окремих культур	2005 р.	2010р.	2012р.	2014р.	2014 р. у % до	
					2005р.	2010р.
Зернові та зернобобові – всього	66403* 58,3**	72552 67,7	89493 81,4	99594 62,2	150,0 +3,9	137,3 -5,5
у тому числі:						
пшениця	42699 61,6	45876 73,2	53612 76,5	61538 60,7	144,1 -0,9	134,1 -12,5
кукурудза та зерно	4017 52,6	12858 57,5	15155 91,6	16536 60,0	411,7 +7,4	128,6 +2,5
інші зернові та зернобобові культури	19687 48,3	13818 59,1	20726 69,5	21520 59,3	183,3 +11,0	155,7 +0,2
Цукрові буряки	41353 60,6	68571 84,4	60680 78,4	33378 51,8	80,7 -8,8	48,7 -32,6
Картопля	4248 -	6895 53,7	13751 44,2	10946 88,4	257,7 -	158,8 +34,7
Овочі	5275 -	7991 66,4	13959 39,4	12304 49,5	233,7 -	154,0 -16,9

Примітки: * чисельник – обсяги виробництва окремих видів продукції рослинництва, т;

**знаменник – рівень товарності окремих видів рослинницької продукції, %.

З'ясування взаємозв'язку показників, що забезпечують обсяги реалізації продукції (табл. 1 і табл. 2), не дають чітких відповідей на питання, а що це дає для фермерів, чи спонукає їх до збільшення продажів окремих видів продукції рослинництва? Інформація, що представлена у таблиці 3, дає вичерпні відповіді на поставлені питання. Наведені показники собівартості, середньої реалізаційної ціни 1 ц продукції та рівня рентабельності її виробництва показують, що фермери Львівщини ведуть галузі рослинництва на прибутковій основі. Це підтверджується тим, що середні реалізаційні ціни на основні види продукції сільськогосподарських культур є вищі, ніж її собівартість, а це, у свою чергу, забезпечує одержання певних доходів і відповідного рівня рентабельності. Так, зокрема, при собівартості і ціні, що склалися на фермерську продукцію у 2014 р., найвищий прибуток одержано з 1 ц овочів – 55,8 грн, а найменший – з 1 ц цукрових буряків – 7,3 грн.

Саме ці показники дають можливість обґрунтовано дати відповіді на зміни, які відбулись з обсягами реалізації продукції (табл. 1) валового виробництва і рівня товарності (табл. 2).

Таблиця 3

Ефективність виробництва окремих видів продукції рослинництва у фермерських господарствах Львівщини за 2014 р.

Види продукції	Собівартість, ц, грн.	Середня ціна реалізації 1ц, грн.	Прибуток на 1 ц, грн.	Рівень рентабельності, %
Зернові та зернобобові – всього	153,1	181,0	27,9	18,2
у тому числі:				
пшениця	152,9	181,0	28,1	18,3
кукурудза та зерно	115,2	137,1	21,9	19,1
інші зернові та зернобобові культури	183,3	209,9	26,6	14,6
Цукрові буряки	38,9	46,2	7,3	18,9
Картопля	206,2	229,3	23,1	11,2
Овочі	166,9	222,7	55,8	33,4
Всього по рослинництву	x	x	41028,7*	19,3

Примітка – всього по рослинництву, тис. грн.

Висновки. На основі проведеного дослідження щодо обсягів реалізації фермерськими господарствами Львівщини основних видів продукції рослинництва та чинників, що впливають на її продаж, можна констатувати проте, що ця галузь, ведеться рентабельно (у 2014 р. одержано 41028,7 тис. грн. прибутку, а рівень рентабельності галузі становив 19,3 %). Проте, це не означає, що всі проблеми у фермерському рослинництві повністю розв'язані. Строкатість показників, що представлені у таблицях 1, 2, вказують на необхідність розробки конкретних напрямів у підвищенні ефективності ведення досліджуваної галузі з врахуванням впливу чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Таким чином, слід і надалі продовжувати дослідження діяльності фермерських господарств з врахуванням одержаних результатів.

Література

1. Гарбар В. В. Економічна сутність поняття сталого розвитку фермерського господарства / В. В. Гарбар // Економіка АПК. – 2014. – №1. – С. 136–141.
2. Горьовий В. П. Фермерство України: теорія, методологія, практика: монографія / В. П. Горьовий. – К.: ННЦ ІАЕ. – 540 с.
3. Закон України «Про фермерське господарство». – К.: № 973. – IV від 19 червня 2003 року.
4. Зубар І. В. Розвиток малих форм господарювання в регіоні / І. В. Зубар // Економіка АПК. – 2014. – № 11. – С. 106–114.
5. Калінчик М. В. Аналіз напрямів державної підтримки розвитку фермерських господарств / М. В. Калінчик, В. М. Лебідь, К. О. Лисенко // Агросвіт. – 2011. – № 13. – С. 21–27.
6. Коваленко Т. Фермерські господарства: правове регулювання відновлення платоспроможності та банкрутства / Т. Коваленко // Агробізнес сьогодні. – 2012. – № 13. – С. 55–58.
7. Котляров І. Д. Фермерские интернет-моллы как сетевые формы партнерств / І. Д. Котляров // Економіка АПК. – 2015. – № 11. – С. 108 – 112.
8. Липчук В. В. Фермерські господарства: стан, проблеми та стратегії розвитку / В. В. Липчук, Л. Б. Гнатишин, О. М. Кордоба. – Львів: Магнолія-Плюс, 2010. – 218 с.
9. Сільське господарство Львівської області. Статистичний збірник / За ред. С. І. Зимовіної. – Львів, 2015. – 248 с.
10. Шульський М. Г. Державна фінансова підтримка розвитку фермерства Львівщини / М. Г. Шульський // Модернізація фінансово-кредитної стратегії розвитку регіону та громади: науковий погляд: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 29 жовтня 2015 р.). – Ужгород: Видавництво Уж. НУ «Говерла», 2015. – С. 105–110.

References

- Harbar, V. V. (2014). Ekonomichna sutnist poniattia staloho rozvytku fermerskoho hospodarstva / *Ekonomika APK*. 1, 136–141. (in Ukrainian).
- Horovyi, V. P. (2014). *Fermerstvo Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* / K.: NNTs IAE. 540. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro fermerske hospodarstvo». – K.: № 973. – IV vid 19 chervnia 2003 roku.
- Zubar, I. V. (2014). Rozvytok malykh form hospodariuvannia v rehioni / *Ekonomika APK*. 11, 106–114. (in Ukrainian).
- Kalynchuk, M. V., Lebid, V. M., Lysenko, K. O. (2011). Analiz napriamiv derzhavnoi pidtrymky rozvytku fermerskykh hospodarstv / *Ahrosvit*. 13, 21–27. (in Ukrainian).
- Kovalenko, T. (2012). Fermerski hospodarstva: pravove rehuliuвання vidnovlennia platospromozhnosti ta bankrutstva / *Ahrobiznes sohodni*. 13, 55–58. (in Ukrainian).
- Kotliarov, Y. D. (2015). Fermerskye ynternet–molly kak setevye formy partnerstv / *Ekonomika APK*. 11, 108 – 112. (in Ukrainian).
- Lypchuk, V. V., Hnatyshyn, L. B., Kordoba, O. M. (2010). Fermerski hospodarstva: stan, problemy ta stratehii rozvytku / Lviv: Mahnoliia–Plius, 218. (in Ukrainian).
- Zymovinoi, S. I. (2015). Silske hospodarstvo Lvivskoi oblasti. Statystychnyi zbirnyk / Za red. S. I. Zymovinoi. – Lviv, 248 s. (in Ukrainian).
- Shulskyi, M. H. (2015). Derzhavna finansova pidtrymka rozvytku fermerstva Lvivshchyny / *Modernizatsiia finansovo–kredytnoi stratehii rozvytku rehionu ta hromady: naukovyi pohliad: zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo–praktychnoi konferentsii* (m. Uzhhorod, 29 zhovtnia 2015 r.). – Uzhhorod: Vydavnytstvo Uzh. NU «Hoverla», 105–110. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 7.04.2016

УДК 338.432 (477.83)

Шульський М. Г., д. е. н., професор ©

Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Львів, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ ГОСПОДАРСТВАМИ НАСЕЛЕННЯ ЛЬВІВЩИНИ

Проведено дослідження діяльності господарств населення Львівщини з акцентуванням уваги на виявлення тенденції щодо виробництва ними аграрної продукції. Для виконання поставлених завдань використано праці вчених–аграрників, які в тій чи тій мірі досліджували діяльність господарств населення, статистичні матеріали, які характеризують їх стан розвитку тощо. Все це в комплексі дозволило виявити діючі тенденції щодо виробництва аграрної продукції досліджуваними суб'єктами господарювання.

Це, перш за все: обґрунтування необхідності проведення досліджень розвитку цих господарських формувань; зміни площ земельних угідь на протязі досліджуваного періоду (табл. 1) та встановлення закономірностей цих змін; аналіз виробництва валової продукції з концентрацією уваги на галузевий підхід до її продукування (табл. 2); визначення відносних показників виробництва аграрної продукції в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, при цьому для порівняння цих показників використано інформацію про виробництво аграрної продукції сільськогосподарськими підприємствами (табл. 3).

Виявлені закономірності в процесах дослідження вказують, що у діяльності цих господарств відбулись помітні зміни. Перш за все це відобразилось у таких показниках, як виробництво аграрної продукції в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, величини яких у господарствах населення є значно меншими, ніж у сільськогосподарських підприємствах і мають тенденцію до зниження. Ці зміни вимагають проведення подальшого наукового дослідження.